Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Muinín & Misneach

T1 2023/2024

Seisiún 2

CC BY NC

Intinní Foghlama

Táimid ag foghlaim conas:

- tréithe i bhfoghlaimeoirí eiseamláireacha a aithint agus a fhorbairt
- **leas a bhaint as an léitheoireacht chun scileanna litearthachta na scoláirí a fhorbairt**
- an t-idirghníomhú cainte a chur chun cinn sa seomra ranga.

Oide

Litearthacht i Scoileanna T1

Cad is litearthacht ann?

Is éard atá i gceist sa litearthacht ná an cumas le bheith in ann na cineálacha éagsúla den chumarsáid a léamh, a thuiscint agus léirthuiscint chriticiúil a bheith againn dóibh, an teanga labhartha, téacs clóite, na meáin chraolta agus na meáin dhigiteacha ina measc. (R.O., 2023 & R.O., 2011)

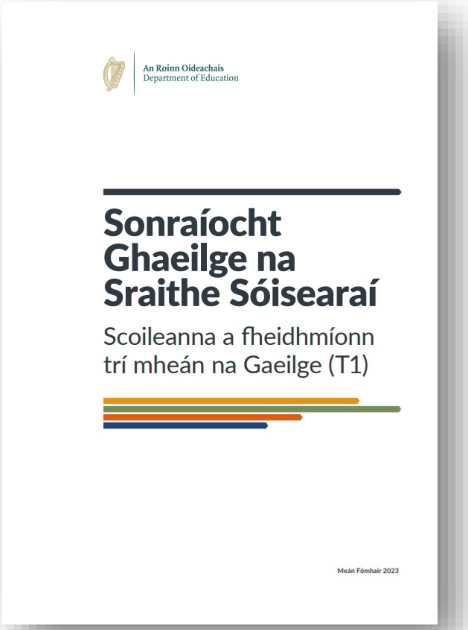

An Foghlaimeoir i Scoil T1

Cad iad na láidreachtaí maidir le scileanna litearthachta a bhíonn ag do scoláirí?

Cad iad na réimsí feabhais a aithníonn sibh maidir le scileanna litearthachta na scoláirí?

Cad iad na héagsúlachtaí ó thaobh scileanna litearthachta de atá le n-aithint i do sheomraí ranga féin?

Sealbhú na Litearthachta

Is cuid lárnach de shealbhú teanga é sealbhú na litearthachta. De réir mar a théann an scoláire i dtaithí ar théacsanna éagsúla (téacsanna ilmhódacha san áireamh), tagann forbairt ar a scileanna litearthachta.

(Sonraíocht na Sraithe Sóisearaí)

Cleachtas Ranga

- Míníonn an múinteoir é
- Aimsíonn an scoláire an t-eolas ó chomhscoláire
- Cuirtear ceist ar an múinteoir
- Cumann an scoláire míniú don fhocal/abairt

(Macaro & Erler, 2008)

Cleachtas Ranga

Oide

Cé gur scil ghabhchumais í an léitheoireacht go bunúsach, ní hionann sin agus a rá nach mbíonn an scoláire gníomhach sa phróiseas. Bíonn scoláirí gníomhach sa phróiseas léitheoireachta. Bíonn sé/sí ag iarraidh ciall a bhaint as an téacs agus é/í i mbun léitheoireachta.

(Curaclam Bunscoile na Gaeilge, Treoirlínte do Mhúinteoirí)

Réamh-mhachnamh an Mhúinteora

Oide

Cad atá ar eolas ag na scoláirí faoin ábhar seo?

Cad is cúis leis an léítheoireacht?

Cad iad na straitéisí léitheoireacha a theastaíonn ó scoláirí?

Cad iad na nathanna cainte a theastaíonn uathu chun an sliocht a thuiscint?

Cén gníomhachtaí a chabhróidh leo a bheith gníomhach sa léitheoireacht?

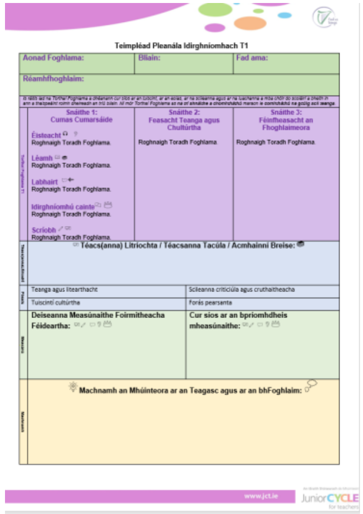

Teimpléad Pleanála Idirghníomhach T1

Aonad Foghlama: | Bliain: | Fad ama:

Réamhfhoghlaim:

Snáithe 1: Cumas Cumarsáide
Éisteacht
Roghnaigh Toradh Foghlama.
Léamh
Roghnaigh Toradh Foghlama.
Labhairt
Roghnaigh Toradh Foghlama.
Idirghníomhú cainte
Roghnaigh Toradh Foghlama.
Scríobh
Roghnaigh Toradh Foghlama.

Snáithe 2: Feasacht Teanga agus Chultúrtha
Roghnaigh Toradh Foghlama.

Snáithe 3: Féinfheasacht an Fhoghlaimeora
Roghnaigh Toradh Foghlama.

Téacs(anna) Litríochta / Téacsanna Tacúla / Acmhainní Breise:

Teanga agus litearthacht | Scileanna criticiúla agus cruthaitheacha
Tuiscintí cultúrtha | Forás pearsanta

Deiseanna Measúnaithe Foirmitheacha Féideartha: | Cur síos ar an bpríomhdheis mheasúnaithe:

Machnamh an Mhúinteora ar an Teagasc agus ar an bhFoghlaim:

www.jct.ie

JuniorCYCLE for teachers

Próiseas na Léitheoireachta

- *Stór focal* saibhir agus ilchineálach a bhunú
- Próisis *fhóineolaíocha* a fhorbairt.
- Straitéisí tuisceana a chothaíonn inspreagadh agus sult sa léitheoireacht ionas go mbeidh *suim* ag scoláirí sa tasc
- Fócas ar *líofacht* léitheoireachta (CNCM, 2012).

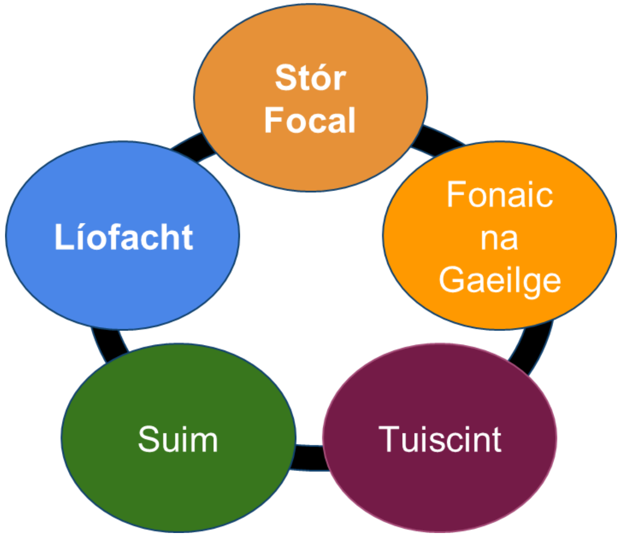

Raon Straitéisí Léitheoireachta

Oide

Ag tuar

- Ag nascadh
- Ag cruthú íomhánna

Féin-cheistiú

- Súil-thapaidh
- Spléachadh

Ag athléamh

- Ag léamh chun cinn
- Achoimre

(Curtha in oiriúint ó First Steps Reading)

Dialann Léitheoireachta

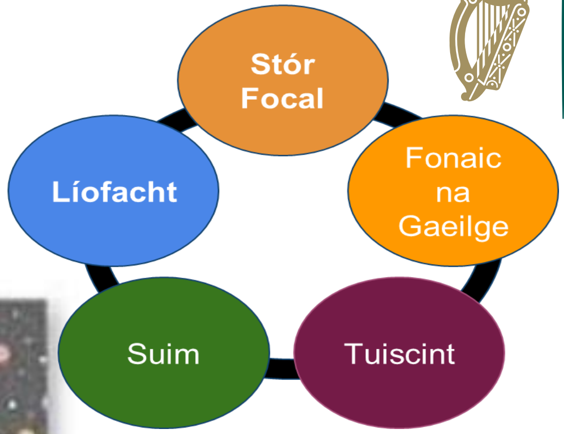

Stór focal/Nathanna Cainte

Freagairt Phearsanta/Féin-mhachnamh

An líne/focal is fearr liom

Póstaeir: ‘Céad míle focal romhat’

Féinriar agus féinfheasacht a chothú

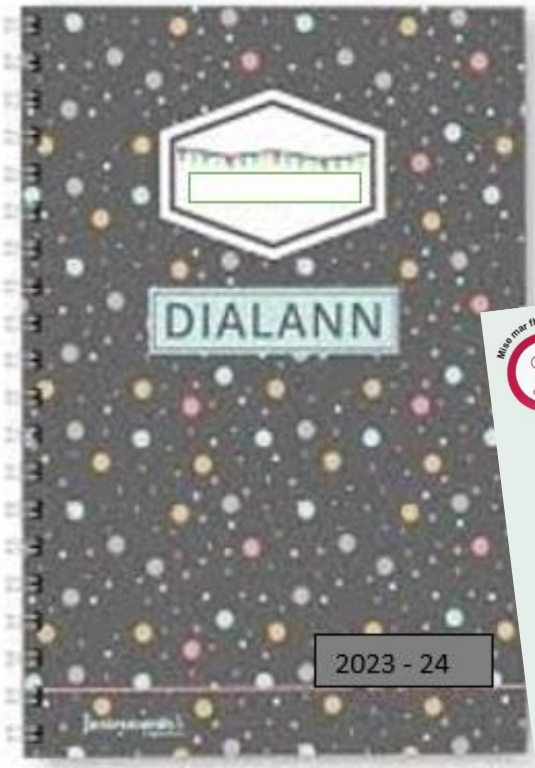

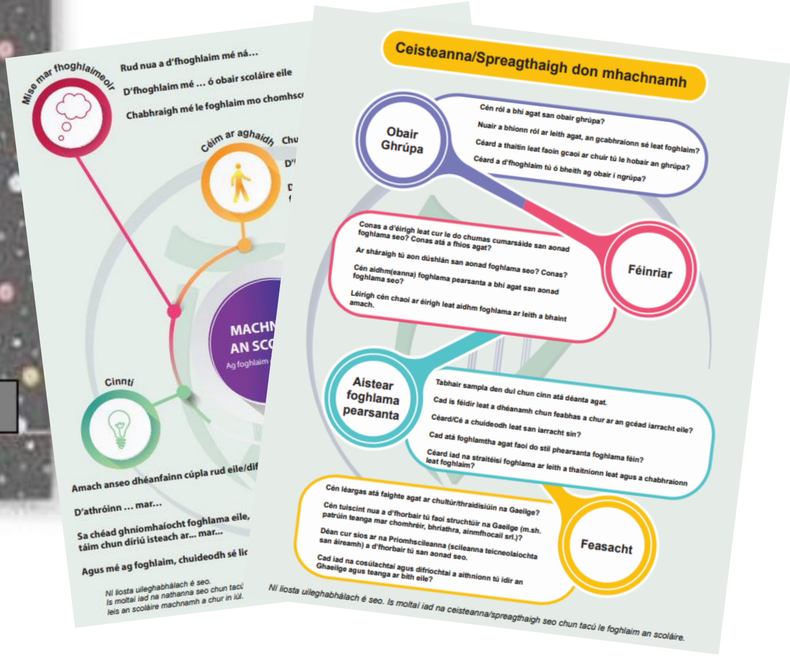

Feasacht Teanga a chothú

Oide

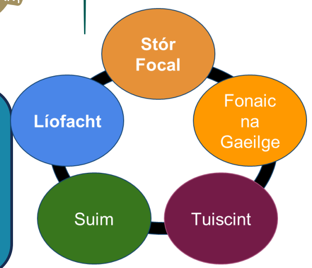

Níor chuala mé an focal seo cheana.

D'airigh mé cheana é ach ní thuigim é.

Tá barúil agam céard is brí leis.

Tuigim an focal agus táim in ann sainmhíniú a thabhairt air.

codladh driúilicín

Tá codladh driúilicín i mo chos

aiteall

Bhí sé fliuch ó mhaidin ach tá sé ina aiteall anois

(Curtha in oiriúnt ó Beck & McKeown, 2004)

Ag Saibhriú na Teanga

Tras-

trasna

Chuaigh mé **trasna** an bhóthair.

Thrasnaigh mé an bóthar.

Chuaigh an liathróid thar an **tras**nán.

Tháinig mé **trasna** ar an leabhar sin.

Ghearr sé **trasna** orm.

(Curtha in oiriúnt ó Hunt, 2013)

Cleachtas Ranga: Straitéisí Léitheoireachta

Cad iad na straitéisí léitheoireachta a mbaineann Edel leas astu?

Cad iad na straitéisí léitheoireachta a mbaineann tú féin leas astu i do rang féin?

Píosa 1

Píosa 2

Edel Ní Arrachtáin
Coláiste de hÍde

Ag Fiosrú Straitéisí Léitheoireachta chun an Litearthacht a chur chun cinn

Oide

genially

Teagasc Foirm-Dhírithe

Cur chuige teagaisc agus foghlama chun aird scoláirí a dhíriú ar fhoirm na teanga le linn teagaisc ábharbhunaithe.

aimsir na mbriathra

inscne na n-ainmfhocal

struchtúr

comhréir abairte, séimhiú, urú srl

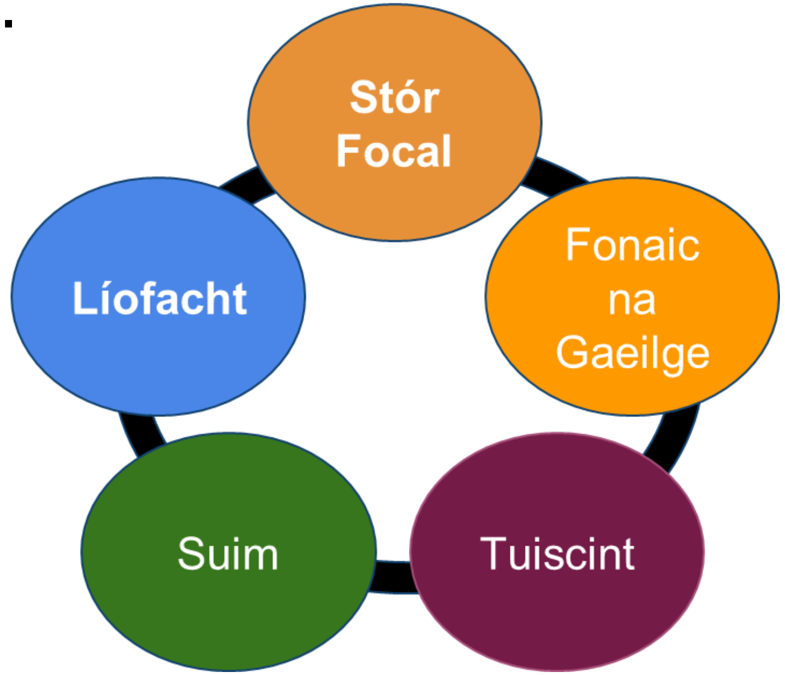

Teagasc Foirm-Dhírithe Múnla CFCN

- Cuir i gcomhthéacs
- Feasacht
- Cleachtas
- Neamhspleáchas

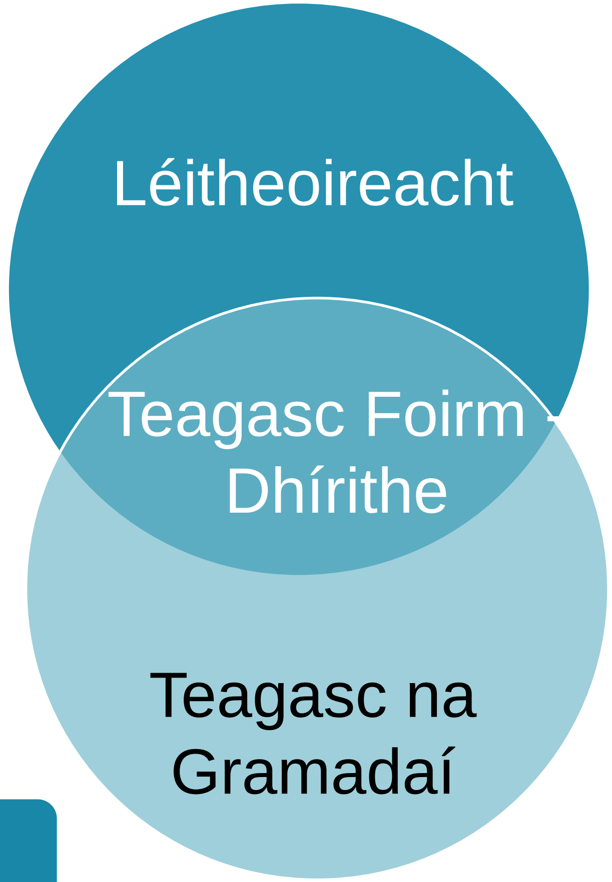

(In oiriúnt ó Tedick & Lyster, 2020)

Sampla de mhúnlú CFCN

Cuir i gComhthéacs - 'Gealt?’

Feasacht: Déantaraibhsiú ar réamhfhocail agu
s plé ar na rialacha a bhaineann leo.

Cleachtas: ag tabhairt faoi deara na
réamhfhocail a théann le briathar.

Neamhspleáchas: Píosa nuachta
faoin eachtra ar an mbus (Fodey.com)

Gealt?
Áine Ní Ghlinn

Léim gealt in airde ar bhus a sé déag inné
Agus pitseámaí air- stríocaí liath is dearg orthu!
Shuigh sé síos in aice le fear a raibh babhlaer agus *briefcase* air!
Rug an créatúr greim an duine bháite ar a *briefcase*!
Trí shuíochán síos uaidh chrosáil bean a cosa!
Rug máthair greim an duine bháite ar a páiste!
Labhair an tiománaí le fear an *depot*!
Labhair fear an *depot* le lucht 999!
Fuair sé lucht dóiteáin ar dtús is d’fhiafraigh siadsan de
An raibh an ghealt i mbaol nó tré thine nó in airde ar chrann
- Ní raibh!
Bhris an fear dóiteáin an líne!
Ghlan an tiománaí sruth allais dá éadan!
‘A Chríost,’ a scread sé – de chogar ar eagla go gcloisfeadh
gealt na bpitseámaí é- ‘Cuir fios ar na *bloody* Gardaí!’

Obair Ghrúpa: Múnla CFCN

1. Léigí an sliocht as 'Eoghainín na nÉan'
2. I ngrúpaí, cruthaígí tasc theagasc fhoirm-dhírithe baint úsáide as an múnla CFCN.(Tasc do ghrúpa ilchumais sa dara bliain)
3. An múnla a phlé leis an mórghrúpa

Múnla CFCN - Eoghainín na nÉan

1. Comhthéacs

2.Feasacht

Múnla
CFCM
Eoghainín na nÉan

3. Cleachtas

4.Neamhspleáchas

Gníomhaíocht Mata Boird

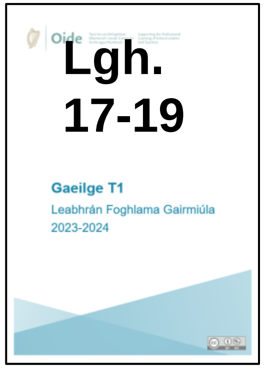

Oide

Ag Freastal ar Gach Scoláire sa Rang

Ag tarraingt ar bhur dtaithí féin, céard iad na straitéisí a úsáideann sibh ionas go mbeidh gach scoláire ábalta an leas is fearr a bhaint as píosa léitheoireachta?

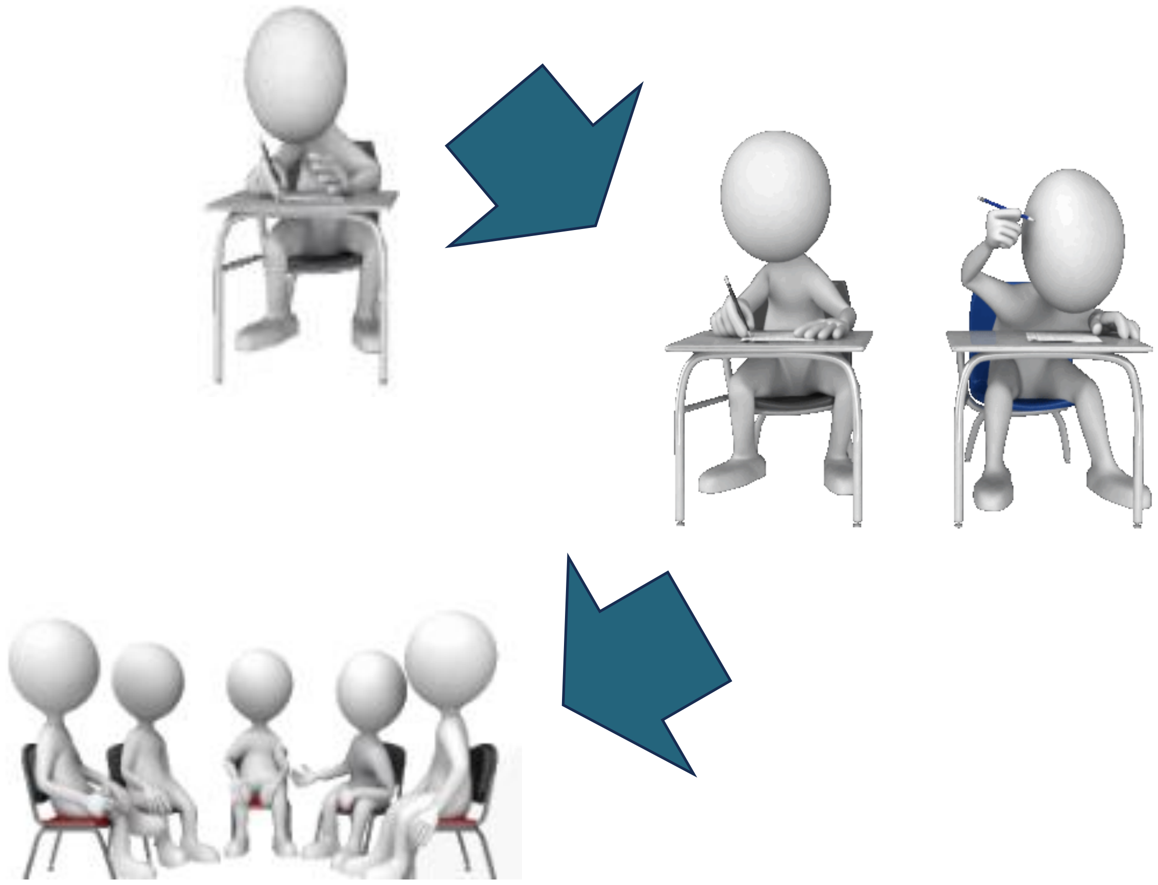

Teicneolaíocht ina Lámh Chúnta

Microsoft Immersive Reader/Read Aloud

Google Immersive Reader

Abair.ie

Teanglann.ie

Foclóir.ie

abair.ie

teanglann.ie

foclóir.ie

Immersive Reader

Oide

MS Word Léamh Amach Os Ard

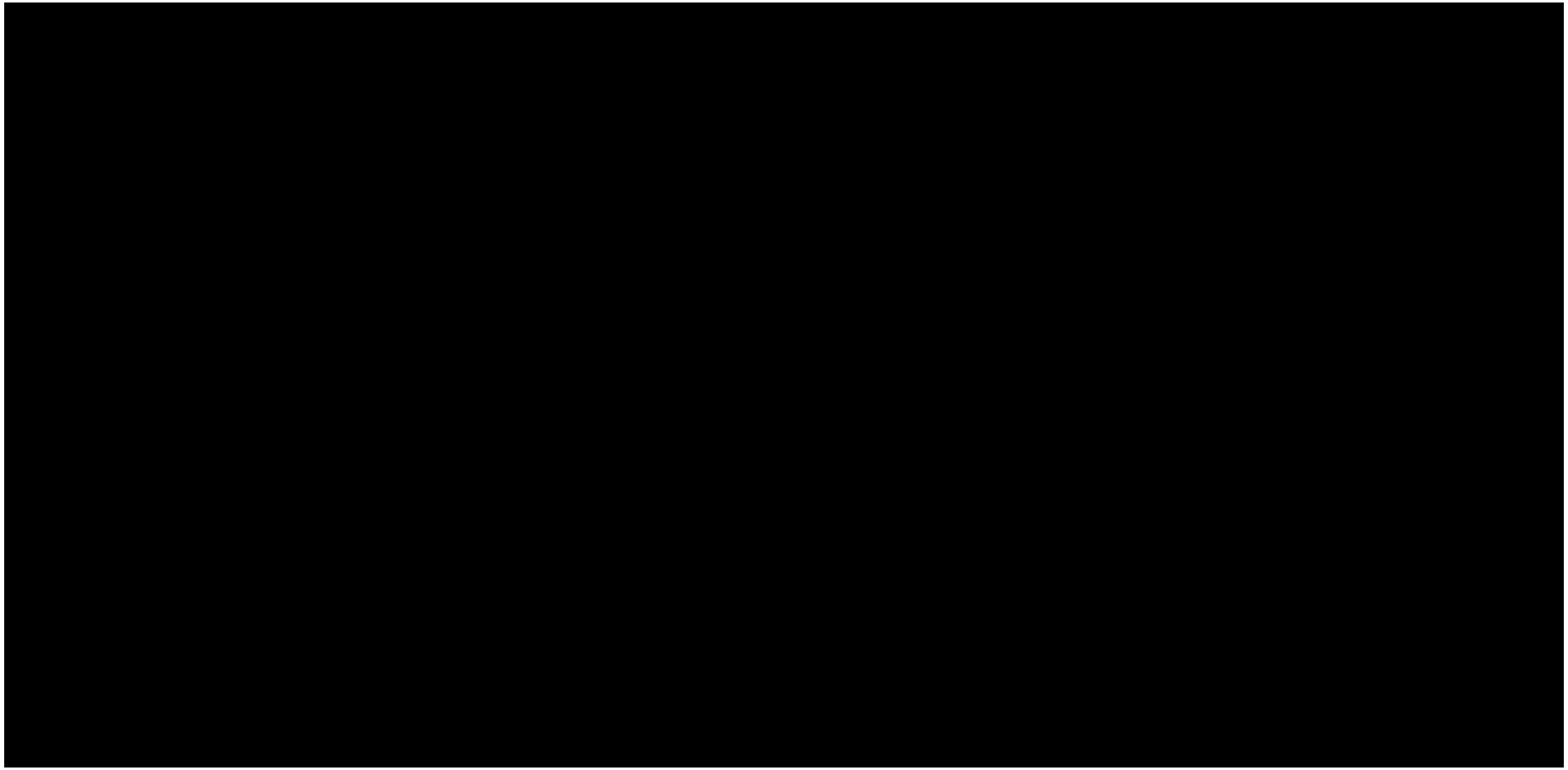

Oide

Ceann Scríbe **Cad é an ceann scríbe ar mhaith leat a bhaint amach?**	**Réaltacht** **Cad í an réaltacht reatha i do chomhthéacs féin?**
Oideolaíocht **Cad iad na hoideolaíochtaí a chabhródh leat?**	**Intinn** **Cad atá ar intinn agat a dhéanamh chun do sprioc a bhaint amach?**

Oideolaíocht

Cad iad na hoideolaíochtaí a chabhródh leat?

Intinn

Cad atá ar intinn agat a dhéanamh chun do sprioc a bhaint amach?

Súil Siar

Bhíomar ag foghlaim conas:

- leas a bhaint as an léitheoireacht chun scileanna litearthachta na scoláirí a fhorbairt.